

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Протокол № 15 від 01 березня 2023 року
Завідувач кафедри _____ Кузнєцова Н. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вікова та педагогічна психологія

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма Педагогіка середньої освіти

П.І.Б. викладача	Кузнєцова Оксана Володимирівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидат психологічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної діяльності, доцент кафедри педагогіки і освітнього менеджменту
Контактні дані викладача	E-mail: o.v.kuznetsova@live.com т. моб. 067-757-82-58
Консультації	Середа – 14.00-16.00

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 5 годин – 150 змістових модулів – 5	Обов'язкова	
	<i>Рік підготовки:</i>	
	1-й	
	<i>Семестр</i>	
	1-й	
	<i>Лекції</i>	
	12 год.	
	<i>Практичні, семінарські</i>	
	10 год.	
	<i>Самостійна робота</i>	
	128 год.	
	Форма підсумкового контролю: іспит	

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за мету опанування здобувачами освіти знаннями про загальні закономірності психічного розвитку людини в онтогенезі, формування розуміння найважливіших етапів психічного розвитку, вікових та індивідуальних особливостей психіки людини, механізмів становлення особистості у процесі навчання та виховання.

Предмет дисципліни – психічний розвиток людини на різних вікових етапах життя та формування особистості у процесі навчання та виховання.

Завдання: формування уявлень про джерела, умови та рушійні сили психічного розвитку особистості; засвоєння конкретного психологічного змісту окремих стадій вікового розвитку, орієнтування у засобах впливу на особистість в залежності від вікових та індивідуальних особливостей; розуміння психологічних умов навчання і виховання дітей; формування системи психологічних знань та вмінь, які сприяють вирішенню професійних завдань у педагогічній діяльності, створюють умови для професійного самовизначення та самоактуалізації особистості майбутнього педагога; оволодіння сучасними методами дослідження розвитку психічних процесів та властивостей особистості, дослідження закономірностей процесу навчання та виховання, визначати психологічні методи вирішення завдань виховної роботи; опанування технологіями психолого-педагогічного впливу на розвиток особистості учня та учнівського колективу, розвиток навичок психологічної та педагогічної фасилітації; підвищення рівня психологічної грамотності, готовності до використання теоретичних відомостей в повсякденних життєвих ситуаціях та умовах професійної діяльності; формування уяви про психологію як систему знань, що впливає на розвиток людської культури та суспільства; формування психологічної культури, створення умов для розвитку особистості педагога, досягнення особистого успіху, для формування іміджу ділової людини.

Переваги: програма базується на новітніх досягненнях психологічної науки та сучасної педагогічної практики, враховує реалії та перспективи модернізації шкільної освіти.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Модуль 1. Вікова психологія			
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади вікової психології			
Тема 1. Предмет та завдання вікової психології, зв'язок з іншими науками	Предмет вікової психології як науки. Основні проблеми вікової психології як науки. Вік як фізіологічна та психологічна категорія. Структура вікової психології. Методи вікової психології. Зв'язок вікової психології з віковою фізіологією, психогенетикою, педагогікою, філософією, загальною психологією, психологією особистості, соціальною психологією. Зв'язок вікової психології з педагогічною практикою.	Запитання	Опитування
Тема 2. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	Поняття та сутність психічного розвитку. Загальні закономірності психічного розвитку людини. Поняття про рушійні сили розвитку. Біологічне та соціальне у розвитку людини. Роль діяльності у психічному розвитку людини. Значення спілкування та соціального контексту для розвитку дитини. Проблема вікової періодизації розвитку. Структура віку: поняття провідної діяльності, соціальної ситуації розвитку, сензитивного періоду, психологічного новоутворення, вікової кризи. Важливість урахування вікових та індивідуальних особливостей дитини у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Сучасне освітнє середовище, що сприяє розвитку та навчанню.	Пошукові і проблемні завдання	Опитування
Тема 3. Зміст психічного розвитку у різних наукових школах	Біогенетичний принцип в віковій психології. Нормативний підхід до дослідження дитячого розвитку. (Ст.Холл, А.Гезелл, С.Термен, К.Бюлер). Переборення біогенетичних підходів до дослідження психіки дитини. Роль соціального середовища в розвитку дитини в теоретичних поглядах А.Валлона, Дж.Брунера. Теорії соціального наочіння (Дж.Уотсон, Б.Скіннер). Теорія конвергенції двох факторів (В.Штерн). Становлення та розвиток вітчизняної вікової психології. Персонологічні теорії розвитку. Теорія психосексуального розвитку (З.Фрейд). Психосоціальна концепція розвитку (Е.Еріксон). Генетична психологія	Пошукові і проблемні завдання, тести	Опитування, тестування

	Ж.Піаже. Гуманістичні концепції розвитку людини (А.Маслоу, К.Роджерс). Культурно-історична теорія Л.С.Виготського, теорія діяльності О.Н.Леонтьєва, теорія формування розумових дій П.Я.Гальперіна, теорія навчальної діяльності В.В.Давидова – Д.Б.Ельконіна.		
Змістовий модуль 2. Основні етапи психічного розвитку в онтогенезі			
Тема 4. Психологія дошкільного дитинства	Психологія розвитку дитини в перший рік життя. Психологічні особливості спілкування дорослих з дитиною у перший рік життя. Психологічні особливості раннього дитинства. Криза 3 років. Психологічна характеристика дошкільного віку. Роль гри в розвитку дитини. Продуктивна діяльність дошкільника. Основні особливості інтелектуального розвитку в дошкільному віці. Спілкування з однолітками в дошкільному віці. Розвиток особистості в дошкільному віці. Розвиток моральної свідомості. Емоційний розвиток дошкільника. Проблема готовності до шкільного навчання.	Запитання, пошуково-дослідні завдання	Опитування, перевірка письмових робіт
Тема 5. Психічний розвиток дітей молодшого шкільного віку	Основні особливості молодшого шкільного віку. Анатомо-фізіологічні особливості молодшого школяра. Пізнавальний розвиток молодшого школяра. Навчальна діяльність як провідна у молодшому шкільному віці. Розвиток особистості молодшого школяра. Спілкування з дорослими та однолітками. Емоційно-вольовий розвиток молодшого школяра.	Творче завдання, тести	Тестування
Тема 6. Психологічні особливості підлітків	Основні напрямки психічного розвитку в підлітковому віці. Анатомо-фізіологічна перебудова і її відображення в психологічних особливостях віку. Психологічні проблеми статтевого виховання. Перебудова навчальної діяльності і її психологічне значення. Розвиток пізнавальних процесів у підлітка. Особливості розвитку особистості у підлітковому віці. Розвиток самосвідомості й формування самооцінки. Вдосконалення волі та характеру. Акцентуації характеру у підлітків, типологія акцентуацій характеру. Значення груп ровесників, сім'ї і	Запитання, тести, ділова гра	Опитування, тестування, самоаналіз

	шкільного класу в становленні особистості підлітка. Особливості соціалізації підлітків. Стосунки дружби та товаришування в підлітковому віці. Почуття в підлітковому віці.		
Тема 7. Психологічна характеристика юнацького віку	Загальна соціально-психологічна характеристика старшого шкільного віку (рання юність). Необхідність життєвого самовизначення старшого школяра. Поширення кола спілкування. Любов. Перехід до самостійного життя. Становлення та розвиток особистості в період ранньої юнацтва. Формування світогляду та моральних переконань в старшому шкільному віці. Моральне самовизначення. Формування життєвих планів і професійних інтересів. Виникнення вибіркового ставлення до шкільних предметів. Взаємини з батьками та вчителями.	Запитання, тести, ділова гра	Опитування, тестування, самоаналіз
Модуль 2. Педагогічна психологія			
Змістовий модуль 1. Педагогічна психологія як науковий базис аналізу освітньої діяльності			
Тема 1. Предмет та завдання педагогічної психології	Предмет, завдання, структура педагогічної психології. Основні проблеми педагогічної психології. Етапи становлення педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Педагогічна психологія та освітня практика. Основні категорії педагогічної психології: соціалізація, навчання, виховання, самовиховання, досвід. Взаємодія як категорія, її основні характеристики. Принципи педагогічної психології: загальнофілософські, загальнопсихологічні, спеціальні. Методи дослідження в педагогічній психології, їх класифікація. Формуючий як основний метод. Констатуючий експеримент. Характеристика окремих методів педагогічної психології.	Запитання	Опитування
Тема 2. Теоретичні аспекти психології освітньої діяльності	Освітній процес як соціальна й діяльнісна система. Синергетична єдність педагогічної та навчальної діяльності в освітньому процесі. Співвідношення навчання та розвитку як центральна проблема педагогічної психології. Психологічні засади сучасних підходів в освітній діяльності (особистісно орієнтований,	Тести, пошукові і проблемні завдання	Тестування

	компетентнісний, діяльнісний, інтегрований). Особистісно-орієнтований освітній процес. Розвивальне навчання в освітніх процесах. Психолого-педагогічні характеристики суб'єктів освітнього процесу. Соціально-психологічні аспекти навчання і виховання. Концепція «Нова українська школа» – практична модель модернізації середньої освіти.		
Тема 3. Психологічні проблеми навчальної діяльності	<p>Поняття про наочіння, учіння, навчання та навчальну діяльність. Структура навчальної діяльності. Методи та прийоми навчання. Контроль та оцінка у навчанні. Психологічні аспекти навчальної діяльності: систематизація уявлень. Чинники, що впливають на успішність навчання. Формування навчальної діяльності як взаємодії вчителя та учня. Конструктивні та деструктивні моделі навчання.</p> <p>Наочіння та учіння - співвідношення понять. Види, умови і механізми наочіння. Учіння (навчальна діяльність) як форма соціальної активності особистості, його функції. Види учіння: за характером процесу учіння (цілеспрямоване та мимовільне), за умовами перебігу учіння (організоване та стихійне). Засвоєння – центральна ланка навчальної діяльності.</p> <p>Соціально-психологічні механізми учіння. Мотиви учіння. Види мотивації в учбовій діяльності. Способи розвитку мотивації учіння. Інтерес як один з інтегральних проявів складних процесів мотиваційної сфери. Мотиви досягнення успіху й запобігання невдачі. Зв'язок типів ставлення школяра до навчання із характером його мотивації і станом учбової діяльності. Проблемні ситуації та мотивація. Психологічні умови формування уміння вчитися. Причини неуспішності. Чинники успіху в навчальній діяльності.</p>	Пошукові і проблемні завдання, елементи тренінгу	Презентація
Тема 4. Психологія виховання	Сутність та цілі виховання у психологічних теоріях. Психологічні механізми єдності виховання, навчання та розвитку. Непрямі, свідомі та несвідомі засоби виховання. Методи	Завдання, моделювання	Опитування, презентація

	<p>формування свідомості, методи формування поведінки, методи формування почуттів і ставлення. Механізм перетворення зовнішнього виховного управління на внутрішню систему самоуправління і самовиховання. Технології виховання як психологічний вплив, спрямований на зміни особистості та поведінку людини. Формування вихованості учнів, критерії оцінки вихованості. Методи самовиховання: самопізнання, самостимулювання, самовладання. Прийоми самовиховання: самозобов'язання, самопереконавання, самонавіювання, самотренування, самопримус. Засоби самовиховання: рефлексування, самоспостереження, самоорганізування, самопроектування. Ефекти виховання та самовиховання внаслідок соціалізації та персоналізації особистості. Завдання шкільної психологічної служби в контексті освітнього процесу.</p>		
Змістовий модуль 2. Суб'єкт педагогічної діяльності як феномен педагогічної психології			
Тема 5. Психологічна характеристика суб'єкта педагогічної діяльності	<p>Роль та особистість педагога. Психологічні вимоги до особистості педагога (інтелект, ерудиція, культура та властивості особистості педагога). Педагогічний авторитет. Структура педагогічних здібностей. Педагогічне сприйняття. Специфіка педагогічного мислення. Педагогічна рефлексія. Психологічний аналіз професійної компетентності педагога. Самосвідомість педагога. Особистісні якості в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Розвиток творчих здібностей педагога. Чинники успішності професійної педагогічної діяльності. Психологічні труднощі педагогічної діяльності. Синдром емоційного вигорання як показник професійної дезадаптації вчителя.</p>	Пошукові завдання, елементи тренінгу	Презентація, самоаналіз
Тема 6. Психологія навчально-педагогічного співробітництва та спілкування в	<p>Навчально-педагогічна співпраця як сучасна тенденція в освіті. Педагогічне спілкування як форма взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Психологічний аналіз педагогічного спілкування. Особливості вербальних і невербальних засобів спілкування.</p>	Елементи тренінгу, підготовка до виступу	Самоаналіз, зворотний зв'язок, презентація

освітньому процесі	Бар'єри у педагогічній взаємодії, спілкуванні й навчально-педагогічній діяльності. Психологічні особливості педагогічного колективу. Взаємостосунки педагогів. Ефективність діяльності педагогічного колективу. Педагогічна супервізія.		
--------------------	---	--	--

4. Політика курсу

Під час лекційних занять від здобувача вимагається уважно слухати викладача, конспектувати основні положення теми, брати участь в дискусіях, пошуково-дослідницької діяльності та інтерактивні.

До кожного **практично-семінарського заняття** здобувач повинен сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи і презентації. Під час проведення практично-семінарського заняття здобувачі повинні брати активну участь в обговоренні теми, відповідати на питання викладача та своїх одногрупників, брати активну участь у всіх видах навчальної діяльності, організованої викладачем.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, визначених викладачем, ведення тематичного словника, підготовку навчальних та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на практично-семінарських заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти при виконанні самостійної роботи, індивідуальних завдань повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час виконання самостійних робіт та на іспиті заборонені

Політика щодо дедлайнів та перескладань. Перескладання академічних заборгованостей відбувається за наявності поважних причин.

5.Критерії оцінювання результатів навчання

5.1 Критерії оцінювання за всіма видами робіт

Бали			Критерії оцінювання навчальних досягнень	
За національною шкалою	Шкала ЄКТС		Теоретична підготовка	Практична підготовка
			Здобувач вищої освіти	
2...5	1...100	F...A		
Відмінно	90 - 100	A	Здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні й глибокі знання з питань вікової та педагогічної психології. Розкритий зміст психічних процесів, визначена сутність психологічних явищ та встановлені взаємозв'язки між ними. Матеріал викладений логічно, послідовно, без помилок, з проявом здатності здобувача освіти диференціювати, інтегрувати знання, з'ясовувати психологічні терміни.	Здобувач вищої освіти вільно орієнтується в матеріалі модуля, здійснює ґрунтовний аналіз літератури, формулює змістовні висновки. Використовує додаткові літературні джерела. Активно приймає участь у дискусіях. Вміє обґрунтувати і довести власну точку зору. Виконує всі практичні завдання самостійно, творчо, у повному обсязі.
Добре	75 89	C ... B	Здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу з питань вікової та педагогічної психології. Розкритий зміст психічних процесів, визначена сутність психологічних явищ та встановлені взаємозв'язки між ними. Але відповідь потребує доопрацювання, відсутнє узагальнення	Завдання самостійної роботи виконано, однак висновки потребують подальшого осмислення. Здобувач освіти впевнений у власних висновках, але вони потребують уточнення. Завдання самостійної роботи виконано, але без творчого підходу. Приймає активну участь у дискусіях і інтерактивних вправах.

			<p>відповіді, наявні несуттєві помилки, не пояснюються деякі терміни. Здобувач освіти вмє диференціювати, інтегрувати знання, здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої роботи.</p>	
<p>Задовільно</p>	<p>60 ... 74</p>	<p>E ... D</p>	<p>Здобувач вищої освіти виявив базові знання основного навчального матеріалу дисципліни, необхідні для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності. Виявляє задовільну орієнтацію в теоретичних питаннях, допустив помилки у відповідях на запитання при виконанні завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал. Відповідь розкрито неповністю, значною мірою зміст психологічних явищ не розкрито, але здобувач освіти може застосувати знання про психологічні закономірності у конкретних практичних ситуаціях.</p>	<p>Завдання виконує стандартно. Здобувач вищої освіти невпевнений у власних висновках. Задовільно орієнтується в матеріалі дисципліни, а також у проблемі, поставленій у завданні, відповідь розкрито неповністю, є значні недоліки.</p>
<p>Незадовільно</p>	<p>35 - 59</p>	<p>FX</p>	<p>Здобувач освіти демонструє фрагментарні знання основного навчального матеріалу дисципліни; відсутні сформовані уміння та навички; під</p>	<p>Виконує частину завдання за допомогою викладача.</p>

			час відповіді припускається суттєвих помилок.	
Незадовільно	1 - 34	F	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

5.2. Критерії оцінювання поточного контролю (за різними видами роботи)

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичне заняття	5	Здобувач вищої освіти активно бере участь у занятті, висловлює обґрунтовані міркування, наводить доцільні приклади. Впевнено з творчим підходом виконує завдання,
	4-3	Здобувач вищої освіти не виявляє активність епізодично, відповіді надає правильні, але стандартні, не завжди впевнений у висловлених положеннях. Має певні труднощі щодо обґрунтування власної думки. Завдання виконує шаблонно, іноді потребує допомоги викладача.
	2-1	Здобувач освіти лише спостерігає за заняттям, не володіє вільно матеріалом навчальної дисципліни, не може самостійно виконати завдання.
	0	Відсутній на занятті
Письмові доповіді, завдання	4	Тема розкрита повно, логічно, обґрунтовано. Завдання виконано творчо і оригінально. Дотримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	3-2	Завдання виконане стандартними фразами, можливі не суттєві помилки. Дотримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	1	Завдання виконано частково, формально, є суттєві помилки. Не витримані вимоги до письмових завдань і правил цитувань.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Проектування / моделювання	4	Завдання виконано оригінально, з творчим підходом, з дотриманням всіх етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Розроблено презентацію, яка розкриває тему і суть завдання.
	3-2	Завдання виконано стандартно, але з дотриманням всіх етапів проектування/моделювання та методичних рекомендацій. Презентація не виразна, повністю дублює

		текст завдання.
	1	Завдання виконано з суттєвими помилками, з порушенням етапів проєктування/моделювання та методичних рекомендацій. Презентація відсутня.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Творчі/пошуково-дослідницькі завдання	4	Виконане завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, характеризується самостійністю, оригінальністю, демонструє інноваційне мислення здобувача вищої освіти, відповідає сучасним вимогам до організації освітнього процесу та освітнього середовища у закладі середньої освіти.
	3-2	Завдання відповідає предмету навчальної дисципліни, але не характеризується оригінальністю, має переважно описовий характер.
	1	Завдання виконано поверхово, не розкриває ключову практичну проблему.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням принципів академічної доброчесності.
Тематичний словник/конспект	3	Наявність всіх тем навчальної дисципліни, дотримані вимоги до правил цитувань і оформлення літературних джерел.
	2	Відсутність всіх тем навчальної дисципліни, дотримані вимоги до правил цитувань і оформлення літературних джерел.
	1	Відсутність всіх тем навчальної дисципліни, помилки у правилах цитування і оформлення літературних джерел.
	0	Відсутність тематичного словника/конспекту або порушенні принципи академічної доброчесності.

5.3. Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
16-20	Здобувач вищої освіти надає повні, обґрунтовані, логічні відповіді з наведеними прикладами практичного застосування. Висловлює аргументовані власні думки, виявляє творчий підхід до виконання завдань.
11-15	Здобувач вищої освіти надає цілком правильні відповіді, але допускає незначні неточності у власних висновках. Невпевнений у правильності наведених прикладів практичного використання.
6-10	Здобувач вищої освіти надає формальні, не логічні відповіді, має труднощі щодо наведення власних висновків та наведені прикладів практичного застосування.
1-5	Відповіді не повні з суттєвими помилками, відсутні приклади

практичного використання..

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та/або періодичний контроль										Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка (сума балів)	
Модуль 1												
ЗМ 1					ЗМ2							
T1	T2	T3		T4	T5		T6		T7			
с/р	с/р	с/р		с/р	П	с/р	П	с/р	П			с/р
4	4	4		4	5	4	5	4	5			4
Модуль 2												
ЗМ 1					ЗМ2					20	100	
T1	T2	T3		T4	T5		T6					
с/р	с/р	П	с/р	с/р	П	с/р	с/р					
4	4	5	4	5	5	5	5					

Умовні позначення:

П – практичне заняття

С/р – самостійна робота

7. Рекомендована література

Основна

1. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін., 2-е вид., допов. Київ: Каравела, 2019. 400 с.
2. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: Підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. К.: КондорВидавництво, 2015. 420 с.
3. Подоляк Л. Г. Основи педагогічної психології (психологія виховання) [Навч. посібник] / Л. Г. Подоляк, О. П. Главник. Київ: Главник, 2006. 112с.
4. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.
6. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч.посіб. Київ: Академвидав, 2007. 424 с.
7. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія : підручник. Київ, 2017. 480 с.

Додаткова

1. Аносов І., Яремчук С. Психологічні основи педагогічного спілкування. К.: Інститут сучасного підручника, 2007. 272 с.

2. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності: Навч. посіб. Київ: Академвидав, 2009. 248 с.
3. Баришполь С.В. Психологічні ігри з елементами тренінгів у початковій школі: вчителю та психологу. Х.: Вид. група «Основа», 2019. 158 с.
4. Бочелюк В. Й., Зарицька В. В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2007. 248 с.
5. Власова О. І. Педагогічна психологія: [Навч. посібник]. Київ: Либідь, 2005. 400с.
6. Заброцький М. М., Шапошникова Ю.Г. Педагогічна психологія. Лекції. Київ: Гельветика, 2019. 144 с.
7. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ: Центр навч. л-ри, 2005. 128с.
8. Кузнєцова О.В. Інноваційність як особистісний потенціал професійної компетентності педагога. *Професійна компетентність сучасного педагога: методологія, теорія, методика, практика* : монографія / Л.К.Задорожна, В.В.Ягоднікова, Г.М. Сагач та ін., за заг.ред. В.В.Ягоднікової. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. С.55 - 70.
9. Кузнєцова О.В. Психологічний портрет педагога-тренера Нової української школи: профілі інноваційності : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку» (Одеса, 14 травня 2020 р.) / за заг. ред. В.В.Ягоднікової. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. С.80-83.
10. Кузнєцова О.В. Психологічна освіта в системі підготовки вчителя: виклики сьогодення та шляхи модернізації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Нове покоління вчителів для української школи: виклики і досягнення» (Одеса, 30 квітня 2021 р.). Одеса: Астропрінт, 2021. С.147-150.
11. Кузнєцова О.В. Потенціал Нової української школи у психопрофілактиці розвитку психічної травми у дітей : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку» (Одеса, 14 травня 2021 р.) / за заг. ред. В.В.Ягоднікової. Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. С.145-149.
12. Лекції з педагогічної психології: навчальний посібник / М.М. Заброцький, Ю. Г. Шапошникова. Херсон: Грінь, 2017. 144 с.
13. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: навчальний посібник / Т. М. Лисянська. Київ: Каравела, 2012. 248 с.
14. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: практикум: [Навч. посібник] / Т.М Лисянська. Київ: Каравела, 2009. 128с.
15. Максименко Д.С. Психологічні особливості криз підлітка. Практична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 200с.
16. Нова українська школа: poradnik для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
17. Павелків Р. В. Заброцький М. М. Педагогічна психологія: (теоретичні концепції та практикум): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Рівне, 2003. 297 с.
18. Партнерська взаємодія вчителів і батьків у контексті Нової української школи: методичний посібник / За ред. Л.М.Загрійчук, Г.Д.Стрільчик. Івано-Франківськ, 2019. 279 с.
19. Педагогічна психологія: навч. посіб. / О. П. Сергєєнкова та ін. Київ: ЦУЛ, 2012. 168 с.
20. Педагогічна психологія: хрестоматія: навч. посіб. / упоряд. Л. В. Долинська. Київ: Каравелла, 2014. 368 с.
21. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення): Навч.-метод посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 330с.

22. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2007. 330 с.
23. Прасол Д. В., Литвиненко І. С. Вікова та педагогічна психологія: мультимедійний навчально-методичний посібник. Миколаїв: Арнекс, 2016. 150 с.
24. Сергєєнкова О., Столярчук О., Коханова О. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
25. Степанов О. М. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 416 с.
26. Токарева Н.М. Основи педагогічної психології: навч.-метод. посіб. Кривий Ріг, 2013. 223 с.
27. Ушакова І.В. Супервізія : навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 228 с.
28. Хупавцева Н.О. Теоретико-методологічні основи фасилітативної взаємодії в педагогічному процесі закладів середньої освіти. Монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 400 с.

8. Електронні інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/>
2. Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України URL: <http://psychology-naes-ua.institute/>
3. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. URL: <http://ipood.com.ua/>
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934>
5. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/>
8. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua/>
9. Український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів. URL: <https://prometheus.org.ua/>
10. Educational Era. Студія онлайн освіти. URL: <https://www.ed-era.com>